

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z powództwa Z. S.Á R.L. spółki jawnej w W.
przeciwko "T." spółce z o.o. w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 listopada 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 listopada 2018 r., sygn. akt VII AGa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2) zasądza od Z. S.Á R.L. spółki jawnej w W. na rzecz "T." spółki z o.o. w W. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca

zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie, zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym, bowiem, razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a nie jest, przecież, jego zadaniem dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej strony powodowej, to jest Z. S.Á R. L. Spółka Jawna z siedzibą w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 listopada 2018 r.

Wnosząc o przyjęcie tej skargi skarżąca wskazała na przesłankę z art. 398⁹ §1 pkt.: 1) k.p.c. Przedstawione w skardze zagadnienia prawne z art. 398⁹ § 1 pkt.: 1) k.p.c. sprowadzały się do następujących pytań: 1. Czy dopuszczalne oraz zasadne jest dochodzenie roszczeń z tytułu nienależnego świadczenia na podstawie przepisów art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i § 2 k.c., w przypadku, gdy czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była bezwzględnie nieważna (choćby w części) zgodnie z art. 58 § 1, § 2 i § 3 k.c., w sytuacji, kiedy przepis szczególny przewiduje możliwość uchylenia się od skutków prawnych danej czynności prawnej pod wpływem błędu (art. 918 k.c.); 2. Czy dopuszczalne jest dochodzenie roszczeń z tytułu nienależnego świadczenia na podstawie przepisów art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i § 2 k.c., w sytuacji, kiedy źródłem nienależnego świadczenia jest potrącenie umowne, które jest nieskuteczne w związku z wygaśnięciem wierzytelności objętych potrąceniem umownym przed dniem zawarcia umowy w ramach, której ustalono warunki potrącenia; 3. Czy w sytuacji kiedy źródłem nienależnego świadczenia jest potrącenie umowne, które jest nieskuteczne w związku z wygaśnięciem wierzytelności objętych potrąceniem

umownym przed dniem zawarcia umowy w ramach, której ustalono warunki potrącenia, przy jednoczesnym założeniu, że umowa zawierająca wzajemne potrącenia zostanie zakwalifikowana jako ugoda w rozumieniu art. 917 k.c., a strony pozostawały w błędzie co do istnienia wierzytelności objętych potrąceniem, to czy możliwe jest również dochodzenie roszczeń na podstawie przepisów dotyczących nienależnego świadczenia art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i § 2 k.c. z powołaniem się na nieważność bezwzględną wynikającą z art. 58 § 1, § 2 i § 3 k.c., czy wyłącznie na podstawie przepisów regulujących kwestię uchylenia się od skutków prawnych ugody zawartej pod wpływem błędu na podstawie przepisu art. 918 § 1 k.c.; 4. Czy ugoda w rozumieniu art. 917 k.c. jest ważna w części, w której swoim zakresem obejmuje nieistniejący stosunek prawny, tj. stosunek prawny pomiędzy stronami, który wygasł przed zawarciem i wejściem w życie danej ugody.

Wniosek strony powodowej, Z. S.Á R. L. Spółka Jawna z siedzibą w W. o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odniósł skutku.

Jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w sytuacji wskazania przez skarżącego na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1) k.p.c., Sąd ten przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli skarżący wykaże, że wskazane przez niego zagadnienie prawne posiada właściwość „istotności”, która polega na tym, że zagadnienie to stanowi kwestię dotychczas niewyjaśnioną i nierozwiązaną w orzecznictwie sądowym, a więc cechującą się nowością, a którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W efekcie powołanie się na tę przesłankę przedsądu, wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. orzeczenia Sądu Najwyższego, np.: postanowienie z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/2018 r., niepubl.; postanowienie z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 13/2018, niepubl.; postanowienie z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl.). Nadto rekomendowane Sądowi Najwyższemu zagadnienie powinno posiadać walor istotności, innymi słowy być zagadnieniem ważkim, dotyczącym kwestii budzącej poważne wątpliwości, a zaprezentowany problem powinien odznaczać się tym, że jego rozstrzygnięcie stwarza realne trudności.

Nadto, zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie muszą być tak zredagowane, aby Sąd ten nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu podstaw skargi elementów wniosku lub jego uzasadnienia, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie z dnia 25 listopada 2010 r., II PK 80/10, nie publ.; postanowienie z dnia 10 listopada 2010 r., II PK 164/10, nie publ.). Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że kwestie zaprezentowane przez skarżącą, jako „istotne zagadnienia prawne”, nie spełniają wymogów stawianych tej przesłance w ramach przedsądu. Sformułowane przez skarżącą zagadnienia, sprowadzające się do czterech pytań, o treści wskazanej powyżej, nie spełniają wypracowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymogów stawianych art. 398⁹ § 1 pkt 1) k.p.c. Odnosząc się w ogólności do rekomendowanych Sądowi Najwyższemu zagadnień należy stwierdzić, że dotyczą one, między innymi, odniesienia nieważności bezwzględnej czynności prawnej do ewentualnej możliwości uchylecia się od skutków prawnych ugody zawartej pod wpływem błędu na podstawie art. 918 §1 k.c. Kwestia ta jednak, zważywszy na okoliczności przedmiotowej sprawy, ma charakter poboczny. Otóż strona powodowa zaniechała zrealizowania możliwości skutecznego uchylecia się od skutków prawnych ugody, której drugą stroną była T. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W., zmierzającej do polubownego zakończenia stosunków biznesowych oraz zagwarantowania, że żadna ze stron nie będzie miała dodatkowych roszczeń wobec drugiej. Wobec bezskutecznego upływu terminu dla uchylecia się od skutków prawnych ugody, o czym mowa powyżej, powodowa Spółka definitywnie utraciła możliwość złożenia oświadczenia w przedmiocie takiego uchylecia. W takim stanie sprawy przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawne nie odnoszą się do problematyki budzącej poważne wątpliwości, pozostającej, nadto, w ścisłym związku z rozpoznawaną sprawą (korelacji ze sporem) i mającej dla jej rozstrzygnięcia istotne znaczenie. Tymczasem, jak już wskazano kwestia zaprezentowana przez skarżącą, tytułem spełnienia wymogów z art. 398⁹ § 1 pkt 1) k.p.c., jest prawnie obojętna zważywszy na mającą miejsce, w niniejszej sprawie, okoliczność. Odnosnie, natomiast, do zagadnienia sprowadzającego się do pytania, czy ugoda w rozumieniu art. 917 k.c.

jest ważna w części, w której swoim zakresem obejmuje nieistniejący stosunek prawny, tj. stosunek prawny pomiędzy stronami, który wygasł przed zawarciem i wejściem w życie danej ugody, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że ugoda może prowadzić do modyfikacji treści łączącego strony stosunku prawnego. Nie narusza natomiast działania ogólnych reguł obowiązujących w stosunkach cywilnoprawnych, w tym zasady, że wykonanie zobowiązania zgodnie z jego treścią prowadzi do wygaśnięcia łączącego strony stosunku prawnego. Jeżeli zatem została zawarta ugoda, a z jej treści nie wynika, że objęto nią jedynie część łączącego strony stosunku prawnego (np. tylko niektóre z roszczeń), należy przyjąć, iż strony uregulowały wszystkie elementy łączącego je stosunku. Wykonanie takiego zmodyfikowanego ugodą zobowiązania prowadzi do wygaśnięcia stosunku prawnego łączącego strony ugody (por. np.: wyrok z dnia 26 czerwca 2008 r., II CSK 98/08, nie publ.; wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., II CSK 375/17, nie publ.). Skarżąca stwierdziła również, iż: „w dalszej części uzasadnienia, dotyczącej przede wszystkim zarzutów, przedstawione zostaną również argumenty, które doprowadziły do rozbieżnych ocen dokonanych przez sądy obu instancji, ale przede wszystkim zostanie przedstawione stanowisko Powódki, zawierające szczegółową argumentację prawną w kontekście wskazanych zagadnień”. Powyższy zabieg nie spełnia jednak wymogów wypracowanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego, albowiem, jak była też o tym już mowa wyżej, wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie muszą być tak zredagowane, aby Sąd ten nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu podstaw skargi elementów wniosku lub jego uzasadnienia, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie z dnia 25 listopada 2010 r., II PK 80/10, nie publ.; postanowienie z dnia 10 listopada 2010 r., II PK 164/10, nie publ.). W konsekwencji należy przyjąć, że powołana przez Z. S.Á R. L. Spółka Jawna z siedzibą w W., przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1) k.p.c., nie została rzetelnie dowiedziona, przy czym Sąd Najwyższy nie dopatrzył się też okoliczności, które determinowałyby nieważność postępowania, a którą to przesłankę Sąd ten bierze pod uwagę z urzędu.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

aj